

ZASTĘPCA
DYREKTORA GENERALNEGO
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

RPW/30972/2023 P
Data: 2023-04-06

Warszawa, dnia 3 kwietnia 2023 r.

BDG.070.27.2023.KS

BDG.070.31.2023.KS

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2023 -04- 06
ZAL.	NR .....

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa

W nawiązaniu do pism o sygn. IX.517.158.2023.KKo z dnia 28 lutego 2023 r. i IX.517.156.2023.TRo z dnia 1 marca 2023 r. skierowanych do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej dotyczących w szczególności realizacji prawa osób pozbawionych wolności do utrzymywania kontaktu ze światem zewnętrznym, w tym poprzez korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego, uprzejmie informuję, że z uwagą zapoznałem się z przedstawioną przez Pana argumentacją odnoszącą się do realizacji ww. uprawnienia.

Nieodzownym elementem wykonywania kary pozbawienia wolności jest izolacja od najbliższych i zmiana środowiska życia codziennego. Ustawodawca, w celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa wskazał, że powinno się udzielać skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy. Podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym wymienione zostało w art. 67 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego wśród sposobów oddziaływania na skazanego na rzecz realizacji celów kary pozbawienia wolności.

Służba Więzienna dostrzega znaczenie współuczestniczenia rodzin osób pozbawionych wolności w procesie resocjalizacji, stąd osobom pozbawionym wolności zapewnia się możliwość utrzymywania kontaktu przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne, a w uzasadnionych wypadkach, za zgodą dyrektora zakładu karnego, również przez inne środki łączności.

I.

Pragnę zauważyć, że stosownie do brzmienia Kodeksu karnego wykonawczego ustalonego ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 1855) przewidziano, że skazany co najmniej raz w tygodniu ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy w sposób i w terminach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym. Nowelizacja wprowadziła zatem minimalny standard liczby połączeń i uporządkowała obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa, pełniąc przy tym funkcję

gwarancyjną i przekazując dyrektorom jednostek penitencjarnych uprawnienie do określenia sposobu i terminów korzystania przez osoby pozbawione wolności z aparatów telefonicznych w sposób zapewniający minimalny standard korzystania z aparatów telefonicznych. Wprowadzone gwarancje ustawowe mogą być rozszerzane (z korzyścią dla osób osadzonych) w ramach porządków wewnętrznych poszczególnych jednostek penitencjarnych wydawanych na podstawie delegacji ustawowej.

Biorąc pod uwagę konieczność uwzględnienia odpowiednich środków oddziaływania penitencjarnego, w ustawie przewidziano również dodatkową nagrodę w postaci zezwolenia na dodatkowe skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy, która może być przyznawana skazanym wyróżniającym się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary. Wymieniona nagroda może być również przyznana skazanemu w celu zachęcenia go do poprawy zachowania, a także, w wypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego, może być stosowana jako ulga. Ustawodawca przewidział również w art. 105b § 1a Kodeksu karnego wykonawczego, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej, dyrektor zakładu karnego może udzielić zgody na skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z rodziną i innymi osobami bliskimi poza terminami ustalonymi w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym. Powyższe czyni normę pragmatyczną i kompletną także dla sytuacji występujących *ad hoc*, które będą istotne z punktu widzenia sytuacji osobistej każdego osadzonego.

Wprowadzone rozwiązania o charakterze gwarancyjnym wprowadziły jedynie minimalny standard połączeń i w dalszym ciągu zapewniają możliwość podtrzymywania kontaktów przez osoby przebywające w izolacji z osobami najbliższymi, przy jednoczesnym zagwarantowaniu porządku i bezpieczeństwa na terenie jednostek penitencjarnych. Wszyscy osadzeni przebywający w warunkach izolacji mają zagwarantowaną możliwość korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, a ewentualne prośby o wyrażenie zgody na przeprowadzenie dodatkowej rozmowy, rozpatrywane są ze szczególnym uwzględnieniem ich warunków osobistych. Co istotne, niezależnie od charakteru wykonywanego przez skazanego połączenia telefonicznego (rozmowa prywatna, bądź urzędowa), wskazane uprawnienia nie wykluczają się wzajemnie.

Jednocześnie zauważyć należy, że § 11 ust. 2 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności przewiduje, iż dyrektor zakładu karnego w porządku wewnętrznym określa godziny i miejsce korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych lub innych środków łączności, a w zakładach typu zamkniętego – dni, godziny i miejsce. Analiza porządków wewnętrznych wybranych jednostek penitencjarnych wskazuje na realizację wspomnianej dyspozycji. Prawodawca pozostawił organizację realizacji uprawnienia do korzystania przez osoby pozbawione wolności z aparatów telefonicznych dyrektorom zakładów karnych i aresztów śledczych, którzy uwzględniając między innymi możliwości organizacyjne jednostki, liczbę samoinkasujących aparatów telefonicznych, a także konieczność realizacji wszystkich ustawowych zadań Służby Więziennej wskazali w porządku wewnętrznym dzień lub dni do realizacji przez skazanego ww. uprawnienia.

Dostrzec trzeba, że w dalszym ciągu możliwe jest złożenie przez osoby pozbawione wolności skargi dotyczącej realizacji ich praw – możliwość taką przewidują bowiem przepisy regulujące kwestie kierowania korespondencji do wybranych organów, czy możliwość składania wniosków, skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania ich, podczas nieobecności innych osób, administracji zakładu karnego.

Konieczną natomiast jest modyfikacja regulacji znajdujących się w porządkach wewnętrznych zakładów karnych typu półotwartego i otwartego, w których wskazano dni korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych. Dyrektorzy zakładów karnych tego typu upoważnieni są w tym przypadku wyłącznie do wyznaczenia godzin i miejsca korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych (§ 11 ust. 2 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności).

Uprzejmie informuję, że polecenia w tym zakresie przekazane zostaną dyrektorom okręgowym Służby Więziennej sprawującym nadzór nad działalnością poszczególnych jednostek penitencjarnych.

II.

Odnosząc się do kwestii realizacji prawa do obrony w sposób realny i efektywny zwrócić należy uwagę, że Służba Więzienna podejmuje wszelkie niezbędne działania w celu realizacji praw przysługujących osobom pozbawionym wolności, w tym również w zakresie porozumiewania się z obrońcą i pełnomocnikiem oraz przedstawicielem, mając na uwadze w szczególności treść przepisów art. 8 § 3 i 4, art. 8a § 2 i 3, art. 102 pkt 7, art. 211 § 2, art. 215 § 1 i 2, art. 217b § 1a i 2, art. 217c § 1a Kodeksu karnego wykonawczego.

W ocenie Centralnego Zarządu Służby Więziennej mając na uwadze treść art. 8 § 4 i art. 217c § 1a wprowadzonych na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw należy uznać, że jeżeli dyrektor jednostki penitencjarnej ustalił w porządku wewnętrznym obowiązującym w podległym mu zakładzie karnym lub areszcie śledczym, że osoba pozbawiona wolności może korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego do szeroko rozumianego kontaktu z obrońcą, co najmniej jeden raz w tygodniu, bądź dokładnie jeden raz w tygodniu (wyznaczając dni, godziny i miejsce korzystania z ww. telefonu), to gwarancje ustawowe określone w ww. przepisach są zapewnione. Bezsprzecznym jest jednak, że nie jest właściwym ograniczenie czasu korzystania z aparatu telefonicznego podczas realizacji połączenia z obrońcą. W tym zakresie podjęto już stosowne czynności w celu zmiany regulacji wewnętrznych.

Jak wynika z uzasadnienia do ustawy, proponowane rozwiązania przewidują normy o charakterze gwarancyjnym, wyznaczając jedynie minimalny standard liczby połączeń telefonicznych. Powyższe nie wyklucza zatem podniesienia limitu połączeń telefonicznych w ramach poszczególnych jednostek penitencjarnych, co jednak zależne jest od możliwości organizacyjnych oraz od treści art. 104 Kodeksu karnego wykonawczego, który przewiduje, że korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nienaruszający praw innych osób oraz niezakłócający ustalonego w zakładzie karnym porządku.

Wprowadzenie standardu co najmniej jednej rozmowy telefonicznej w tygodniu umożliwia odpowiednie zaplanowanie i realizację wszystkich zgłoszeń, przy uwzględnieniu zasad

bezpieczeństwa, a także możliwości kadrowych oraz technicznych jednostki penitencjarnej. Należy również dodać, że przedmiotowa regulacja skutecznie zabezpiecza realizację prawa osób pozbawionych wolności do kontaktu telefonicznego z obrońcą poza terminami ustalonymi w porządku wewnętrznym, stanowiąc, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wyznaczone terminy czynności procesowych wskazują na konieczność niezwłocznego skorzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego, dyrektorzy zakładu karnego lub aresztu śledczego udzielają zgód na taki kontakt. Regulacja przewiduje także sposób identyfikacji osoby, z którą nawiązuje się połączenie, co również jest niezbędne dla skutecznej realizacji wspomnianego prawa.

Przy uwzględnieniu specyfiki jednostek penitencjarnych oraz ich możliwości technicznych i kadrowych w części aresztów śledczych i zakładów karnych zostało wprowadzone rozwiązanie polegające na zwiększeniu częstotliwości rozmów telefonicznych z ww. osobami urzędowymi lub ich nielimitowaniem. Nie oznacza to jednak, że takie rozwiązanie – z uwagi choćby na obiektywne ograniczenia organizacyjne – mogłoby zostać wprowadzone *erga omnes* we wszystkich jednostkach penitencjarnych.

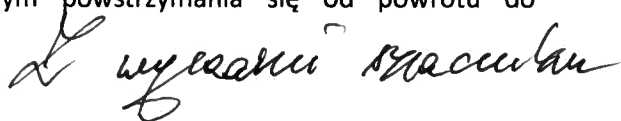
W mojej ocenie sformułowane przez Pana Rzecznika w oparciu o spostrzeżenia w trakcie wizytacji oddziałów mieszkalnych stanowisko, wedle którego zakres zadań realizowanych przez funkcjonariuszy pełniących służbę w oddziałach mieszkalnych pozwala na zwiększenie częstotliwości korzystania przez osadzonych z ich uprawnień, wydaje się nie być trafne. Należy bowiem zwrócić uwagę, że naturalnym zjawiskiem jest ograniczenie ruchu w oddziałach mieszkalnych do niezbędnych potrzeb w trakcie przeprowadzania wizytacji w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na terenie jednostki penitencjarnej, co wpływać może na zniekształcony odbiór faktycznego obciążenia obowiązkami administracji więziennej. Dodatkowo, nawet w sytuacji, gdy funkcjonariusze pełniący służbę w oddziałach mieszkalnych nie realizują zadań związanych *stricte* z realizacją rozmów telefonicznych, w żadnym wypadku nie oznacza to, że nie realizują oni innych czynności. Przypomnienia wymaga bowiem, że do obowiązków oddziałowego należy m.in. kontrola cel i pomieszczeń w oddziale mieszkalnym, kontrolowanie zachowania osadzonych przebywających w celach mieszkalnych, czy odpowiednie dokumentowanie podejmowanych czynności.

III.

Reasumując należy uznać, że przepisy znowelizowanego Kodeksu karnego wykonawczego zostały, co do zasady, w prawidłowy sposób zaimplementowane przez jednostki penitencjarne. Wprowadzone regulacje zapewniają możliwość utrzymywania przez osoby pozbawione wolności kontaktu realizowanego za pośrednictwem samoinkasujących aparatów telefonicznych zarówno z osobami bliskimi, jak i z ich obrońcami i pełnomocnikami zgodnie z treścią art. 8 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego. Kodeks karny wykonawczy w swoim aktualnym brzmieniu przewiduje rozwiązania o charakterze gwarancyjnym, dzięki którym z jednej strony możliwe jest zapewnienie porządku i bezpieczeństwa na terenie jednostek organizacyjnych, z drugiej zaś w dalszym ciągu zagwarantowana jest możliwość korzystania przez osoby pozbawione wolności z przysługujących im praw.

Dostrzec trzeba, że w świetle przepisów Kodeksu karnego wykonawczego utrzymywanie kontaktu drogą telefoniczną nie jest jedyną formą porozumiewania się przewidzianą przez

ustawodawcę. Utrzymywanie kontaktu, zgodnie z art. 8, 8a i art. 105 Kodeksu karnego wykonawczego, możliwe jest również w innych formach, w tym w szczególności w formie osobistego kontaktu w trakcie widzeń i korespondencyjnie. Wprowadzenie dodatkowych, atrakcyjnych z punktu widzenia osób pozbawionych wolności, nagród ma również istotne znaczenie dla skuteczności prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych. Dzięki temu podejmowane działania wprost wpisują się w podstawowy cel wykonywania kary pozbawienia wolności polegający na wzbudzeniu w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądaných postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

Z up. DYREKTORA GENERALNEGO
SŁUŻBY WIEZIENNEJ

plk Krzysztof Stefanowski

plk Krzysztof Stefanowski
Zastępca Dyrektora Generalnego

Wykonano w 2-ch egz.:

1. adresat
2. aa.

BZG. 070. 27. 2023. KS

BZG. 070. 31. 2023. KS

Centralny Zarząd Służby Więziennej

02-521 Warszawa

ul. Rakowiecka 37A

OPLATA POBRANA
TAXE PERÇUE - POLOGNE
Umowa z Poczta Polska S.A. nr ID 491305/W

Marcin Wiźcicki

Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-080 Warszawa

POLECONY

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2023 -04- 06
ZAL.	NR .....

R

(00)259007734040842973

(00)259007734040842973

(00)259007734040842973

Opłata pobrana _____ zł _____ gr

2022

4